

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Názory obyvatel na důchodový systém

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2010, v10-11</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>8. 11. – 15. 11. 2010</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1020</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>ES.28, ES.33, ES.34, ES.35</i>
Zveřejněno dne:	<i>22. prosince 2010</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

Ve svém listopadovém výzkumu se CVVM AV ČR, v.v.i., podrobněji zabývalo názory občanů na důchodový systém a důchodovou reformu. V této tiskové zprávě jsou představeny obecné postoje občanů starších 15 let k důchodovému systému a názory na věk odchodu do důchodu z hlediska psychické a fyzické kondice a zdraví a finanční únosnosti pro společnost jako celek.

V jedné z baterií otázek byly zjišťovány obecné postoje k různým charakteristikám důchodového systému, jako je princip solidarity a výkonnosti, spravedlnosti, a zda leží odpovědnost na státu či občanovi.

V případě solidarity a výkonnosti, není česká společnost jednotná, odpovědi se rovnoměrně rozložily mezi oba výroky reprezentující na jedné straně solidaritu a na straně druhé výkon. O něco více než třetina (35 %) občanů se přiklání spíše k solidaritě v systému, podobný podíl (34 %) naopak k výkonnostnímu principu. Zhruba čtvrtina se v tomto ohledu ve svých názorech pohybuje uprostřed. Co se týče odpovědnosti státu nebo jednotlivce za finanční zajištění v důchodu, v tomto případě se populace přiklání spíše k odpovědnosti státu. O něco více než polovina (55 %) se kloní k odpovědnosti

státu, další necelá třetina volí střed mezi státem a jednotlivcem. Pouze zhruba desetina si myslí, že se o své finanční zajištění v důchodu mají starat občané sami. Další dvojice výroků zjišťovala, zda se současný důchodový systém zdá obyvatelům spravedlivý. Přibližně pětina (19 %) si myslí, že spravedlivý je, ovšem dvě pětiny jsou opačného názoru. Třetina veřejnosti si myslí, že je spravedlivý tak napůl.

Tabulka 1. Názory občanů na důchodový systém v ČR (v %)¹

Výrok A	1	2	3	4	5	Výrok B
Důchodový systém má být založen na solidaritě, to znamená, že výše důchodů těch, co přispívají do systému více, a těch, co přispívají méně, se příliš neliší.	15	20	27	22	12	Důchodový systém má být založen na výkonu každého jednotlivce, to znamená, že výše jeho důchodu se zcela odvíjí od výše jeho příspěvku do systému.
O finanční zabezpečení občanů v důchodu se má postarat stát.	27	28	31	10	2	O své finanční zabezpečení v důchodu se mají občané postarat sami.
Současný důchodový systém je spravedlivý.	6	13	33	25	15	Současný důchodový systém je nespravedlivý."

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi *nevím*.

Vzhledem k tomu, že v diskusi o duchovém systému a důchodové reformě se často mluví o zvýšení věku odchodu do důchodu, respondenti na něj byli tázáni hned třemi způsoby. Jednak měli uvést věk odchodu do důchodu, který by byl podle nich z finančního hlediska únosný pro společnost jako celek, následně ten, který je podle nich únosný s ohledem na psychickou a fyzickou kondici „průměrného“ člověka, a posléze sdělit, jaký věk odchodu do důchodu by stanovili do zákona.

Naprostá většina občanů (78 %) zvolila pro věk odchodu do důchodu, který je finančně únosný pro celou společnost, hodnotu mezi 60 a 65 lety. Konkrétně 60 let uvedly téměř dvě pětiny (37 %) lidí, podobný podíl (41 %) pak některou z hodnot v rozmezí 61 – 65 let. V tomto intervalu větší podíly obyvatel jmenovaly 62 let (13 %) a 65 let (18 %). Jak je vidět z rozložení odpovědí, v této otázce občané nejčastěji volili něčím známé mezní roky – 60 let, 62 let jako v současnosti stanovený cílový věk odchodu do důchodu pro ženy s dětmi a 65 let jako v současnosti stanovený cílový věk odchodu do důchodu pro muže a bezdětné ženy. Pouze minimum lidí (5 %) volilo věk v rozmezí 66 – 70 let, jen procento věk nad 70 let. Dá se tedy říci, že v současnosti stanovené cílové věky odchodu do důchodu jsou českou veřejností pokládány za ty, které jsou pro společnost jako celek finančně únosné.

¹ Znění otázky: „Ke kterému z každé dvojice následujících výroků byste se spíše přiklonil? Číslice 1 znamená, že se zcela přikláníte k výroku vlevo, číslice 5, že se zcela přikláníte k výroku vpravo. Číslice 3 znamená, že Váš postoj je někde mezi těmito dvěma výroky.“ (Výroky viz tabulka 1.)

Tabulka 2. Věk odchodu do důchodu finančně únosný pro celou společnost²

			Průměrný věk
Do 60 let	16 %		61,43
60 let	37 %		
61 – 65 let	41 %	62 let - 13 % 65 let - 18 %	
66 – 70 let	5 %		
Nad 70 let	1 %		

V případě určování věku odchodu do důchodu je zajímavé podívat se, jaké věky stanovují mladší a jaké starší ročníky. U určení finančně únosného věku odchodu do důchodu pro celou společnost se věková kategorie 30 – 44 let statisticky významně liší od starších věkových skupin, a to tím, že určuje v průměru o něco vyšší věk.

Ve druhém případě, kdy obyvatelé měli hodnotit věk odchodu do důchodu s ohledem na psychickou a fyzickou kondici, tedy na zdraví „průměrného“ člověka, je vidět, že hranice je posunuta o něco níže. Věk do 60 let uvádí větší podíl občanů (31 %), než v předchozím případě, věk 60 let podobný podíl, ovšem hodnoty v rozmezí 61 – 65 let už pouze čtvrtina, což je o poznání méně ve srovnání s dvěma pětinaми v předchozím případě. Pouze 4 % lidí jmenovali věk nad 66 let. V tomto případě se více odpovědí objevuje u věku 55 let (13 %), 60 let (40 %) a 65 let (13 %).

Tabulka 3. Věk odchodu do důchodu s ohledem na duševní a tělesnou kondici a zdraví „průměrného“ člověka³

			Průměrný věk
Do 60 let	31 %	55 let - 13 %	59,89
60 let	40 %		
61 – 65 let	25 %	65 let - 13 %	
66 – 70 let	3 %		
Nad 70 let	1 %		

V tomto případě, tedy při určování věku odchodu do důchodu s ohledem na psychickou a fyzickou kondici a zdraví, se mladší a starší věkové skupiny významně neliší.

² Znění otázky: „V jakém věku by podle Vás měli lidé odcházet do důchodu, aby to bylo finančně únosné pro celou společnost?“

³ Znění otázky: „Do jakého věku je podle Vás schopen „průměrný“ člověk pracovat s ohledem na duševní a tělesnou kondici a zdraví?“

Rozložení odpovědí věku odchodu do důchodu, který by lidé stanovili do zákona, pokud by to bylo pouze na nich, je po kategorizaci velmi podobné věku uváděnému v souvislosti se zdravím. V tomto případě však nelze nalézt významnější koncentraci odpovědí kolem jistého věku (výjimkou je 14 % odpovědí u věku 55 let).

Tabulka 4. Věk odchodu do důchodu jako návrh do zákona⁴

			Průměrný věk
Do 60 let	35 %	55 let - 14 %	59,18
60 let	39 %		
61 – 65 let	24 %		
66 – 70 let	2 %		
Nad 70 let	0 %		

Rovněž u odchodu věku do důchodu tak, jak by ho stanovili občané do zákona, se jednotlivé věkové kategorie ve své volbě významně neodlišují.

Ze srovnání jednotlivých průměrných věků je patrné, že v případě celospolečenské únosnosti je věk o 1,5 roku vyšší, než když respondenti uvažují o psychické a fyzické kondici. To může být vysvětleno povědomím obyvatel o probíhající celospolečenské debatě o problému stárnutí populace, který může mít negativní důsledky pro důchodové zabezpečení. Průměrný věk odchodu do důchodu, který by lidé stanovili do zákona, je nejnižší ze všech, nicméně blíží se průměrnému věku stanovenému s ohledem na zdraví.

Tabulka 5. Srovnání průměrných věků odchodu do důchodu

Průměrný věk odchodu do důchodu finančně únosný pro celou společnost	Průměrný věk odchodu do důchodu s ohledem na psychickou a fyzickou kondici a zdraví „průměrného“ člověka	Průměrný věk odchodu do důchodu jak by ho stanovili lidé
61,43	59,89	59,18

⁴ Znění otázky: „A kdyby to bylo jen na Vás, jaký věk odchodu do důchodu byste navrhoval stanovit do zákona?“